

ISSN 2076-586X

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Виходить 18 разів на рік
Заснований у березні 1997 року

№ 37 (370). 2015

Черкаси – 2015

**Засновник, редакція, видавець і виготовлювач –
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Свідцтво про державну перереєстрацію КВ № 21391-11191Р від 25.06.2015**

Матеріали «Вісника» присвячено актуальним проблемам теорії і методики управління освітою, різним аспектам соціально-педагогічної роботи з різними категоріями клієнтів, сучасним тенденціям розвитку вищої освіти. Читачам стане в нагоді інформація про особливості копінг-поведінки як стратегії дій особистості. Окреме місце відводиться матеріалам, що презентують перспективи використання потенціалу ресурсного центру професійної орієнтації учнівської молоді освітнього округу.

Наукові статті збірника стануть у нагоді викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії і методики управління освітою.

Журнал входить до переліку наукових фахових видань України з педагогічних наук (Наказ МОН України від 12 травня 2015 р. № 528).

Випуск № 37 (370) наукового журналу Вісник Черкаського університету, серія: педагогічні науки рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 11 від 22.06.2015 року).

Журнал реферується Українським реферативним журналом "Джерело" (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського).

Головна редакційна колегія:

Черевко О.В., д.е.н. (головний редактор); *Боєчко Ф.Ф.*, член-кор. НАПН України, д.б.н., проф. (заступник головного редактора); *Корноненко С.В.*, д.і.н., проф. (заступник головного редактора); *Кирилюк Є.М.*, д.е.н., доц. (відповідальний секретар); *Архипова С.П.*, к.пед.н., проф.; *Біда О.А.* д.пед.н., проф.; *Гнезділова К.М.*, д.пед.н., доц.; *Головня Б.П.*, д.т.н., доц.; *Гусак А.М.*, д.ф.-м.н., проф.; *Земзюліна Н.І.*, д.і.н., доц.; *Жаботинська С.А.*, д.філол.н., проф.; *Кузьмінський А.І.*, член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; *Кукурудза І.І.*, д.е.н., проф.; *Лизогуб В.С.*, д.б.н., проф.; *Ляшенко Ю.О.*, д.ф.-м.н., доц.; *Марченко О.В.*, д.філос.н., проф.; *Масненко В.В.*, д.і.н., проф.; *Мігус І.П.*, д.е.н., проф.; *Мінаєв Б.П.*, д.х.н., проф.; *Морозов А.Г.*, д.і.н., проф.; *Перехрест О.Г.*, д.і.н., проф.; *Поліщук В.Т.*, д.філол.н., проф.; *Савченко О.П.*, д.пед.н., проф.; *Селіванова О.О.*, д.філол.н., проф.; *Чабан А.Ю.*, д.і.н., проф.; *Шпак В.П.*, д.пед.н., проф.

Редакційна колегія серії:

Гнезділова К.М., д.пед.н., доц. (відповідальний редактор напрямку "Методика навчання"); *Сердюк З.О.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Методика навчання"); *Шпак В.П.*, д.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку "Управління освітою"); *Михальчук О.О.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Управління освітою"); *Біда О.А.*, д.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку "Теорія та історія педагогіки"); *Кучай Т.П.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Теорія та історія педагогіки"); *Архипова С.П.*, к.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку "Соціальна педагогіка"); *Майборода Г.Я.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Соціальна педагогіка"); *Данилюк С.С.*, д.пед.н., доц. (відповідальний редактор напрямку "Професійна освіта"); *Лодатко Є.О.*, д.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Професійна освіта"); *Акуленко І.А.*, д.пед.н., проф.; *Бурда М.І.*, д.пед.н., проф., академік НАПН України; *Вовк О.І.*, д.пед.н., доц.; *Грабовий А.К.*, к.пед.н., доц.; *Градовський А.В.*, д.пед.н., проф.; *Гриценко В.Г.*, к.пед.н., доц.; *Десятов Т.М.*, д.пед.н., проф.; *Дімітріна Каменова*, проф. (Болгарія); *Євтух М.Б.*, д.пед.н., проф., академік НАПН України; *Капська А.Й.*, д.пед.н., проф.; *Кондрашова Л.В.*, д.пед.н., проф.; *Король В.М.*, к.пед.н., проф.; *Крилова Т.В.*, д.пед.н., проф.; *Кузьмінський А.І.*, член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; *Мельников О.І.*, д.пед.н., проф. (Білорусь); *Мілушев В.Б.*, доктор, проф. (Болгарія); *Ничкало Н.Г.*, д.пед.н., проф., академік НАПН України; *Остапенко Н.М.*, д.пед.н., проф.; *Савченко О.П.*, д.пед.н., проф.; *Семеріков С.О.*, д.пед.н., проф.; *Симоненко Т.В.*, д.пед.н., проф.

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра соціальної роботи та соціальної педагогіки. Тел. (0472) 33-10-96
web-сайт: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua>.
e-mail: valentina_shpak@mail.ru

© Черкаський національний
університет, 2015

РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДИ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ

***Анотація.** Виявлено, що найбільш ефективною структурою для здійснення професійної орієнтації учнівської молоді є освітні округи, які мають необхідний потенціал для створення і підтримки функціонування комплексної системи форм, методів і засобів, що спрямовані на активізацію особистості в обґрунтованому професійному самовизначенні. Обґрунтовано, в умовах освітнього округу можна забезпечити дійсну координацію профорієнтаційної діяльності педагогічних колективів, батьків, громадськості, налагодження співпраці з психологічною службою і Державною службою зайнятості України.*

***Ключові слова:** професійна орієнтація; професійне самовизначення; профконсультація; профдіагностика; учнівська молодь; освітній округ; ресурсний центр; Державна служба зайнятості.*

Постановка проблеми. Соціально-економічна ситуація в Україні змінює умови, у яких відбувається професійне самовизначення учнівської молоді. Вимога часу – це спонукання і підтримка суспільством свідомого і відповідального ставлення зростаючої особистості до побудови власної освітньої й майбутньої професійної траєкторії ще під час шкільного навчання. Це вимагає активного освоєння інноваційної парадигми, визначальними характеристиками якої є модернізований зміст, нові форми діяльності, інноваційні навчально-виховні технології, а визначальним чинником – розроблення і впровадження науково-методичного забезпечення професійного самовизначення особистості. Як свідчить освітня і виховна практика, сучасним і потенційно дієвим плацдармом для розгортання професійної орієнтації учнівської молоді є освітні округи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми професійного самовизначення учнівської молоді розкрито в працях К. Абульханової-Славської, Б. Ананьєва, Л. Анциферової, Г. Балла, Л. Божович, Л. Виготського, А. Голомштока, Г. Костюка, В. М'ясищева, К. Платонова, Н. Пряжнікова, С. Рубінштейна та інших (теоретико-методологічні основи професійного самовизначення особистості); Л. Ботякової, О. Колесникової, Д. Костянтинівського, О. Мельника, А. Мордовської, Є. Павлютенкова, В. Сидоренка, А. Федоришина, І. Чечель, П. Шавіра та інших (психолого-педагогічні основи формування готовності до професійного самовизначення); Л. Гуцан, Ж. Вірна, Д. Закатнова, Л. Йовайши, Є. Клімова, Г. Левченка, В. Мачуського, А. Сазонова, В. Симоненка, Є. Павлютенкова, М. Піддячого, М. Тименка, Д. Тхоржевського, М. Янцура, О. Ястремської та інші (методи активізації професійного та особистого самовизначення, методичні основи профорієнтації); Б. Федоришина, В. Лозовецької, Н. Побірченко, В. Синявського (проблеми психології профорієнтації та професійного розвитку особистості); І. Бега, О. Киричука, О. Коберника, Г. Костюка, К. Платонова, Г. Пустовіта, В. Сухомлинського, М. Ярмаченка (особистісно орієнтованого підходу в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи).

Визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Як зазначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., для забезпечення доступності та якості освіти, доцільним є впровадження альтернативних моделей організації освіти, зокрема створення освітніх округів. Метою створення освітніх округів є організації в межах адміністративно-територіальної одиниці ефективної

системи освіти, забезпечення рівного доступу дітей відповідного віку до якісної дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійно-технічної освіти, допрофесійного навчання незалежно від місця їхнього проживання, ефективне використання творчого потенціалу педагогічних працівників навчальних закладів.

Згідно з «Положенням про освітній округ», освітній округ – це добровільне об'єднання навчальних закладів системи дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти, а також закладів культури, фізичної культури і спорту, підприємств і громадських організацій, що спрямовують свою діяльність на створення умов для здобуття громадянами загальної середньої освіти, упровадження допрофільної підготовки і профільного навчання, поглиблене вивчення окремих предметів, забезпечення всебічного розвитку особистості. Суб'єктами округу можуть бути: дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні навчальні заклади (у тому числі навчально-виховні комплекси), позашкільні навчальні заклади, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, професійно-технічні навчальні заклади; вищі навчальні заклади, заклади культури (бібліотеки, музеї, будинки культури), заклади фізичної культури і спорту, підприємства і громадські організації, незалежно від підпорядкування, типу і форми власності.

Як зазначено в «Положенні про освітній округ», за пропозицією ради округу орган управління освітою може приймати рішення про перерозподіл годин у межах навчальних планів суб'єктів округу. При цьому для організації навчально-виховного процесу складається єдиний робочий навчальний план суб'єктів округу та встановлюється режим їх роботи. Означений план ухвалюється колегіально всіма керівниками суб'єктів округу й узгоджується з робочими навчальними планами закладів, що входять до його складу. Це дозволяє забезпечити кадрові, організаційні й матеріально-технічні умови для запровадження єдиної, комплексної та скоординованої профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю відповідного освітнього округу. Оптимальним варіантом для здійснення такої діяльності є створення ресурсного центру професійної орієнтації освітнього округу.

Метою статті є розгляд аспектів діяльності ресурсного центру професійної орієнтації учнівської молоді в освітньому окрузі.

Виклад основного матеріалу. Професійна орієнтація учнівської молоді має здійснюватися відповідно до: Концепції державної системи профорієнтації населення, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. за № 842; Положення про організацію профорієнтації населення, що затверджене наказом Міністерства праці України, Міністерства освіти України та Міністерства соціального захисту населення України від 31.05.1995 р. за № 27/169/79; Концепції профільного навчання у старшій школі, що затверджена наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 11 вересня 2009 р. за № 854; Основних орієнтирів виховання учнів 1–11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31 жовтня 2011 р. за № 1243; «Положення про освітній округ», що затверджене постановою Кабміну України від 27 серпня 2010 р., №777, а також інших нормативно-правових актів, що регламентують суспільні відносини у сфері профорієнтації.

За своєю сутністю професійна орієнтація – це комплексна науково обґрунтована система форм, методів і засобів, що спрямовані на активізацію особи в обґрунтованому професійному самовизначенні й трудовому становленні. Стан професійної орієнтації як системи забезпечують такі структурні елементи: професійна інформація, професійна консультація, професійний добір, професійний відбір, професійна адаптація. У діяльності ресурсного центру професійної орієнтації освітнього округу можуть бути реалізовані більшість із названих вище елементів.

На нашу думку, безпосередньо функціонування означеного центру має забезпечити методист із профорієнтації. У перспективі можуть долучитися також психолог і соціальний педагог. Це дозволить налагодити співпрацю з психологічною службою, Державною службою зайнятості України, скоординувати профорієнтаційну роботу педагогічних колективів, батьків і громадськості.

Ресурсний центр має стати осередком для здійснення організаційно-методичної роботи з учнівською молоддю, педагогічними працівниками, батьками, представниками громадськості. Діяльність фахівців має бути спрямовано на ознайомлення учнівської молоді з усім спектром інформації про різні професії, але, у першу чергу, зазначеними в Національному класифікаторі професій ДК 003:2010 (затверджено наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 липня 2010 р. за № 327), фізичними і психологічними вимогами професій до людини, підготовку до свідомого і обґрунтованого вибору професії з урахуванням індивідуальних особливостей особистості та потреб ринку праці, надання індивідуальних і групових консультацій, проведення факультативних занять.

Якщо розглядати аспект застосування факультативних курсів і курсів за вибором, у діяльності ресурсного центру профорієнтації може бути передбачена координація запровадження в навчально-виховну практику загальноосвітніх навчальних закладів програмно-методичних комплексів «Людина і світ професій» для учнів 8–9-х кл. та «Побудова кар'єри» для учнів 10–11-х кл., що забезпечить реалізацію сукупності організаційно-педагогічних умов здійснення цілісної системи профільного і професійного орієнтування учнівської молоді [3].

Програмно-методичний комплекс забезпечення професійного самовизначення учнів основної школи в умовах допрофільної підготовки «Людина і світ професій» для учнів 8–9-х кл. схвалено Міністерством освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах (листи ІТЗО №14.1/12-Г-948, №14.1/12-Г-949, №14.1/12-Г-950 від 23.06.2014) і містить програми на 9, 17, 35, 70 год., та п'ять посібників «Робочий зошит». Означений програмно-методичний комплекс надає учням можливість набути знання про світ професій, напрями профільного навчання, власні індивідуальні особливості, а також передбачає виконання ними практичних, самостійних, дослідницьких і проектних робіт. Усе це створює сприятливі умови для свідомого і обґрунтованого вибору учнями основної школи профілю навчання з урахуванням власних інтересів, можливостей і потреб.

Програмно-методичний комплекс забезпечення професійного самовизначення учнів старшої школи в умовах профільного навчання «Побудова кар'єри» для учнів 10–11-х кл. також схвалено Міністерством освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах (листи ІТЗО №14.1/12-Г-954, №14.1/12-Г-953, №14.1/12-Г-952, №14.1/12-Г-951 від 23.06.2014) і містить навчальні програми на 9, 17, 35, 70 год., навчально-методичний посібник для педагогічних працівників до цієї програми, Робочий зошит «Побудова кар'єри» для учнів старших класів та навчально-методичний посібник до робочого зошиту для педагогічних працівників. Програмно-методичний комплекс забезпечує розвивальний рух учня від уявлення до усвідомлення себе як майбутнього суб'єкта професійної діяльності; від позитивного ставлення до навчального профілю та пов'язаних із ним професій до емоційно-ціннісного ставлення до себе як суб'єкта професійної діяльності.

Крім того, на базі ресурсного центру професійної орієнтації може бути розгорнуто впровадження створених у співавторстві співробітниками лабораторії трудового виховання і профорієнтації Інституту проблем виховання НАПН України з фахівцями Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України програм профорієнтаційних курсів «Моя майбутня

професія: правила вибору» (52 год.) [курс за вибором для учнів 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (52 год.)] і «Моя майбутня професія: шлях до успіху» [курс за вибором для учнів 10 (11)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (52 год.), які отримали відповідний гриф (лист ПТЗО №14.1/12-Г-165 від 15.05.2013 р.). Означені програми курсів вже впроваджуються в загальноосвітніх навчальних закладах з 2013 – 2014 н.р. (лист МОН України №1/9-413 від 06.06.2013).

Основними функціями ресурсного центру професійної орієнтації учнівської молоді освітнього округу мають бути: 1) здійснення професійного інформування про професії та спеціальності, що мають попит на регіональному ринку праці; 2) ознайомлення з рекомендованими Міністерством освіти і науки України технологіями і правилами вибору професії, виховання спрямування на самопізнання і особисту активність як основи професійного самовизначення; 3) надання індивідуальних інформаційно-довідкових і професійних консультацій із використанням елементів психологічної підтримки, а також поглибленого профдіагностичного обстеження з метою формування вміння співставляти свої індивідуальні особливості з вимогами професії до особи, професійного добору і професійного відбору; 4) підготовка учнів основної школи до вибору ними напряму профільного навчання у старшій школі; 5) проведення профконсультаційної психодіагностики з метою визначення професійних інтересів, якостей і професійної придатності з застосуванням отриманих даних при комплектуванні навчальних класів (груп) навчальних закладів; 6) надання психологічної підтримки і здійснення корекції професійного самовизначення, сприяння професійній адаптації осіб, які вперше працевлаштувалися [5].

Основними функціями фахівців, які мають забезпечувати діяльність ресурсного центру професійної орієнтації учнівської молоді освітнього округу, є такі:

- створення умов для вільного і свідомого вибору учнівською молоддю професії згідно з професійними інтересами, нахилами, здібностями, намірами, прагненнями, рівнем освітньої та професійної підготовки, станом здоров'я;
- формування установки особистості на розвиток здатності до самопізнання, самооцінки та актуалізації потреби в самовдосконаленні, що надасть можливість сформувати особу як суб'єкта професійної діяльності, розвивати вміння співвідносити цей образ із вимогами професій до особи;
- ознайомлення учнівської молоді зі світом професій, сучасним ринком праці, створення умов для перевірки можливостей самореалізації в різних видах професійної діяльності шляхом організації професійних проб;
- формування мотивації і психологічної готовності до можливої зміни в майбутньому професії та переорієнтації, з урахуванням потреб ринку праці, до іншого виду трудової діяльності або роду занять;
- створення банку професіографічних матеріалів для цілісної профорієнтації, банку стандартизованих психодіагностичних методик, пакетів прикладних програм і встановлення порядку їх використання, використання профдіагностичного обладнання і комп'ютерної техніки;
- надання методичних консультацій із питань профорієнтації і психологічної підтримки педагогічним працівникам закладів освіти, практичним психологам, соціальним педагогам, батькам і представниками громадськості;
- організація семінарів і конференцій із проблем профорієнтації;
- вивчення й поширення вітчизняного і зарубіжного досвіду профорієнтаційної роботи, організація обміну досвідом у межах держави і територіальних систем профорієнтації.

Фахівці ресурсного центру профорієнтації мають володіти сучасними виховними технологіями. Як зазначає І. Бех, кожна виховну технологію в її

практичному процесуальному розгортанні доцільно розглядати як завдання, що спільно розв'язується учасникам виховного процесу. Тож ці фахівці мають науково правильно створити проект досягнення мети розв'язання означеного завдання, визначити послідовність дій, які необхідно здійснити. У першу чергу, це стосується розуміння, установлення і застосування суб'єкт-суб'єктних особистісних зв'язків. Міжособистісні відносини виступають дієвою виховною силою для їх учасників. Причому хоча останні зазнають цього виховного впливу не однаковою мірою, усе ж особистісно розвивальне значення цього чинника доцільно постійно нарощувати [1].

Суб'єкт-суб'єктна взаємодія має ґрунтуватися на системі відповідних закономірностей як наукових конструктів і узгоджуватися з сутністю та ціннісно-цільовими характеристиками особистісно орієнтованої моделі виховного процесу. В узагальненій формі означена взаємодія забезпечується доцільним способом дії фахівців ресурсного центру профорієнтації стосовно «клієнта» (учнів основної школи, учнів старших класів, випускників шкіл, учнів професійних ліцеїв) [2]. Провідними принципами означеної взаємодії мають бути:

1. Визнання особистості «клієнта» і недоторканності його особистості. Виховна дія в рамках цієї закономірності передбачає, по-перше, повагу до людської природи, по-друге, вимагає такого ставлення до «клієнта», яке ідеалізує в ньому справжню людину.

2. Культивування розвивально-оптимістичної позиції «клієнта». Виховні дії фахівців ресурсного центру мають ґрунтуватися на психологічному правилі, згідно з яким переконувати «клієнта» у тому, що він легко може оволодіти певними моральними якостями, означає змінювати в даному напрямі його моральну систему.

3. Урахування у виховній дії спадкової природи «клієнта». Відомо, що багато реакцій людини є вродженими. У різних дітей уроджені задатки не є однаковими. І якщо фахівець ресурсного центру хоче досягти успіху у виховній роботі з «клієнтом», він мусить досить чутливо прислуховуватися до його основних схильностей і враховувати їх, будуючи систему виховних дій.

4. Використання вчинково-спрямованої виховної дії. Фахівці ресурсного центру мають постійно організовувати спільну діяльність, що спрямована на зміст як позитивного, так і негативного вчинку «клієнта». У дискусії, що неодмінно виникає з цього приводу, з'ясовуються всі можливі наслідки того чи того вчинку «клієнта» і для нього, і для його найближчого середовища.

5. Наукова обґрунтованість дій фахівців ресурсного центру. Будь-яка невмотивована виховна дія має характер випадковості, відбувається під впливом почуттів і тому, звичайно, є психологічно грубою. Важливо, щоб «клієнт» ясно розумів доцільність дій фахівця ресурсного центру. У нього має сформуватися розуміння того, що вимоги фахівця ресурсного центру виконуються, перш за все, з переконанням у їх необхідності.

6. Запобігання міжсуб'єктним ситуаціям особистісної подвійності. Цей внутрішній стан виникає тоді, коли людина намагається здаватися не тією, якою вона є насправді. Найелементарнішим проявом особистісної подвійності є дії вдавання. Виховні дії фахівця ресурсного центру з огляду на це мають буди відображенням його високоморальної особистісної сутності, де немає місця лукавству. Він має демонструвати «клієнту» повну і безумовну правдивість.

7. Диференційованість у заохоченнях. Застосовувати заохочення необхідно з урахуванням самооцінки особистості, залежно від її реальної позиції в досягненні позитивного результату, тобто з урахуванням конкретних індивідуальних особливостей. Так, на основі широкого педагогічного досвіду пропонується більше заохочувати учнів, які схильні до недооцінки своїх можливостей, ніж заохочувати за такі самі досягнення тих, хто схильний до зазнайства, хизування своїми «геніальними» здібностями, хто переоцінює себе [2].

Для підтримки діяльності ресурсного центру професійної орієнтації учнівської молоді освітнього округу доцільним є створення віртуального ресурсного центру, який містив би контент орієнтований на «клієнта» (учні основної школи, учні старших класів, випускники шкіл, учні професійних ліцеїв та ін.), батьків і «консультанта» (педагогічні працівники, шкільні психологи, соціальні педагоги, методисти з професійної орієнтації) [7–10].

Для «клієнтів» означений контент може бути подано двома блоками: інформаційним (перелік напрямів і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у ВНЗ; перелік напрямів і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка у професійних ліцеях; профорієнтаційний словник-довідник термінів; довідники ВНЗ України, ВНЗ за кордоном, Державної служби зайнятості України; професіограми і психограми професій не тільки сучасних, але й тих професій, що користуються попитом на ринку праці відповідного регіону) і рефлексивним (інтерактивні профорієнтаційні тести з попередженням про небезпеку прийняття рішення без консультації фахівця; алгоритм побудови професійного плану; принципи побудови професійної кар'єри; правила організації власної життєдіяльності з метою досягнення життєвого і професійного успіху).

Для «батьків» може бути запропоновано: установити зв'язок індивідуально-психологічних особливостей дитини і вибору майбутньої професії; розглянути типові помилки професійного самовизначення та їх наслідки; окреслити питання професійної придатності особистості (вимоги професії до людини, протипоказання до вибору професій, відповідність змісту і умов праці фізичним, соціальним чи розумовим можливостям, шляхи зміцнення здоров'я); проаналізувати аспекти спілкування, його особливості, функції і засоби; з'ясувати правила вирішення конфліктів; подати інформацію про систему професійної освіти в Україні, рівні і форми освіти; висвітлити сучасний стан і перспективи розвитку ринку праці (особливо відповідного регіону), питання престижу і попиту на професії; розкрити окремі аспекти Трудового законодавства України і системи соціальних гарантій особистості.

Для «консультанта» може бути відображена нормативна база, основні елементи оснащення профконсультаційного кабінету, принципи побудови його функціонування, особливості профорієнтації у процесі допрофільної підготовки і профільного навчання, розкрита профорієнтаційна складова діяльності психологічної служби України.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Освітні округи мають потужний потенціал для створення цілісної самодостатньої освітньої системи, визначальним елементом функціонування якої постає дієва професійна орієнтація учнівської молоді. Забезпечити в освітньому окрузі професійну орієнтацію як комплексну науково-обґрунтовану систему форм, методів і засобів, що спрямовані на активізацію особи в обґрунтованому професійному самовизначенні та трудовому становленні має ресурсний центр професійної орієнтації. Фахівці центру здатні до діяльності зі створення умов для вільного і свідомого вибору учнівською молоддю професії згідно з професійними інтересами, нахилами, здібностями, намірами, прагненнями, рівнем освітньої та професійної підготовки, станом здоров'я.

Список використаної літератури

1. Бех І. Д. Виховний процес в досягнутих глибинах / І. Д. Бех // Шкільний світ (спецвипуск). – 2014. – № 5 (685), березень. – 42 с.
2. Бех І. Д. Виховний потенціал позашкільної освіти / І. Д. Бех // Теоретико-методичні основи виховання творчої особистості в умовах позашкільних навчальних закладів : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 30-31 березня 2006 р.). – К., 2006. – С. 4–6.
3. Гуцан Л. А. Особливості організації профільного навчання і професійної підготовки учнівської молоді в умовах освітнього округу / Л. А. Гуцан // Матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2013 рік / [за ред. О. В. Сухомлинської, І. Д. Бега,

- Г. П. Пустовіта, О. В. Мельника; літ. ред. І. П. Білоцерківець]. – Івано-Франківськ : НАІР, 2014. – Вип. 4. – С. 338–342.
4. Мельник О. В. Післяіндустріальний світ : нові виклики до професійної орієнтації дітей та учнівської молоді / О. В. Мельник // Педагогіка і психологія. – 2014. – № 1. – С. 24–31.
 5. Положення про кабінет професійної орієнтації учнів у загальноосвітній школі. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://te.zavantag.com/docs/350/index-38239.html>
 6. Синявський В. В. Кабінет професійної орієнтації в школі : метод. рек. / В. В. Синявський. – К. : Київський міський центр зайнятості, 2004. – 32 с.
 7. Профорієнтаційна робота класного керівника : метод. рек. / авт. уклад. В. В. Синявський. – Чернігів : РВК Деснянська правда, 2005. – 24 с.
 8. Уличний І. Л. Психолого-педагогічне проектування профорієнтаційної роботи класного керівника : методичні рекомендації / І. Л. Уличний. – К. : ЗАТ «Ексімсервіс», 2003. – 68 с.
 9. Чистякова С. Н. Кабинет профессиональной ориентации в общеобразовательной школе : цели, задачи, основные направления, ресурсное обеспечение [метод. пособ. для учителей 1–11-х кл.] / С. Н. Чистякова, Н. Ф. Родичев // Педагогическое сопровождение самоопределения школьников. – М. : Образовательно-издательский центр «Академия», 2010. – С. 203–210.
 11. Шавир П. А. Психология профессионального самоопределения в ранней юности / П. А. Шавир. – М. : Педагогика, 1981. – 96 с.

References

1. Bekh, I. D. (2014). Educational process to comprehend the depths. *Shkilnyj svit* (School world), 5, 685 (in Ukr.)
2. Bekh, I. D. (2006). Educational potential in the depth reached. Theoretical and methodical bases of education of a creative personality in the conditions of extracurricular educational institutions. The collection of materials of scientific-practical conference (Kyiv, 30-31 March 2006). Kyiv (in Ukr.)
3. Hutsan, L. A. (2014). Features of the organization of school education and vocational training of young people in terms of education district. The reporting materials scientific-practical conference of the Institute of problems of education of NPA of Ukraine for 2013. Ivano-Frankivsk : HAIR (in Ukr.)
4. Melnik, O. V. (2014). Post-industrial world: new challenges in the professional orientation of students of children. *Pedagogika i psihologiya* (Pedagogy and psychology), 5, 24–31 (in Ukr.)
5. The position of the office of professional orientation of students in secondary school. Retrieved from: <http://te.zavantag.com/docs/350/index-38239>. (in Ukr.)
6. Sinyavskij, V.V. (2004). Cabinet of professional orientation in school. Kyiv: Kyiv city employment center (in Ukr.)
7. Sinyavskij, V. V. (2005). Career Guidance class teacher. Kyiv : Editorial and publishing combine Desnyanska Pravda (in Ukr.)
8. Ulichnij, I. L. (2003). Psychological and educational Designing professional orientation work class teacher. Kyiv : Closed joint stock company «Eksimservis» (in Ukr.)
9. Chistyakova, S. N. (2010). Cabinet of professional orientation in secondary school. In Pedagogical support of self-determination of schoolchildren. Moscow : Educational Publishing Center «Akademy» (in Russ.)
10. Shavir, P. A. (2081). Psychology of professional self-determination in early adolescence. Moscow : Pedagogic (in Russ.)

Abstract. *Morin O. L. Resource center for vocational guidance in the educational district of studying youth.*

Introduction. *The socio-economic situation in Ukraine will change the conditions in which there is professional self-determination of students. The requirement of time, is to support community-conscious and responsible attitude of a growing personality to build their own education and future career path. This requires the active development of innovative paradigm, the characteristics of which is the modernization of the content and implementation of new forms of activity, and the determining factor development and implementation of scientific and methodological support of professional self-determination of the individual.*

Purpose. *The purpose of the article is to review aspects of the Resource Center for Vocational Guidance in the educational district of studying youth.*

Results. *The most effective framework for the implementation of vocational guidance young students are school districts that have the necessary capacity to establish and maintain the functioning of the complex system of forms, methods and tools aimed at strengthening the person in reasonable professional self-determination. Only in terms of educational districts can ensure the real coordination of career guidance activities of teaching staff, parents, community, cooperation with the Psychological Service and the State Employment Service of Ukraine.*

In our opinion, direct operation of the Centre shall ensure that the Methodist vocational guidance as well in the long term can join it as a psychologist and a social worker career guidance resource center professionals need to master modern educational technologies. They should be able to create scientific and right projects to achieve goals, to determine the sequence of actions to be taken. This primarily refers to the understanding and application of the establishment of subject-subject of personal relationships.

Originality. *Activity of resource center for vocational guidance educational district creates favorable conditions for a free and conscious choice of studying youth the profession in accordance with professional interests, inclinations, abilities, intentions, aspirations, level of education and professional preparation, state of health.*

Conclusion. *The most productive form of vocational guidance in the implementation of activities in terms of educational districts is the creation of resource centers of vocational guidance.*

Key words: *professional orientation; professional identity; consulting; profdiagnostik; students; school district; resource center; State employment service.*

Одержано редакцією 28.05.2015
Прийнято до публікації 15.06.2015

УДК 378:373.3:7.01(047.42)

Пилипенко Н. В.,
методист Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія» Харківської
обласної ради, Україна

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. *Розкрито загальні питання організації та експериментальної перевірки педагогічних умов формування естетичної культури в майбутніх учителів початкових класів, обґрунтовано сутність розробленої системи критеріїв оцінювання рівнів сформованості професійно-педагогічної культури викладача вищої школи. Доведено, що реалізація визначених у процесі експериментальної перевірки педагогічних умов формування естетичної культури майбутніх учителів початкової школи забезпечує підвищення рівня готовності майбутніх фахівців до зазначеної діяльності.*

Ключові слова: *експериментальна перевірка; критерії оцінювання; педагогічні умови; естетична культура; рівні творчої самореалізації; рівні сформованості професійно-педагогічної культури; педагогічний експеримент.*

Постановка проблеми. Досліджуване нами явище формування естетичної культури майбутніх учителів початкових класів, як зазначено вище, являє собою складне, інтегроване утворення, яким передбачається: розуміння цілісної картини світу, естетичної сутності її об'єктів, наявність педагогічних, психологічних, методичних, загальнокультурних і художньо-професійних знань, умінь і навичок; цільові установки і мотиви формування естетичного світосприймання; наявність потреби в естетичному сприйнятті світу, тобто таких індивідуальних якостей і здібностей майбутнього вчителя, що сприяють успішному формуванню естетичної культури в молодших школярів, тому його глибоке всебічне дослідження є можливим на підставі ґрунтовного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях дослідників О. Апраксіної, Г. Бурова, Г. Ващенко, М. Верб, М. Нечепоренка, Г. Пономарьової, Т. Танько Т. Цвєлих та